

Högsta domstolen
Box 2066
103 12 STOCKHOLM

RE ./. riksåklagaren angående försvårande av skattekontroll

(Svea hovrätts dom 2019-06-03 i mål B 5545-18)

Högsta domstolen har beslutat att riksåklagaren ska svara skriftligen på överklagandet. Svaret ska särskilt avse frågan om preskription. Jag vill anföra följande.

Jag har inhämtat yttrande från Ekobrottsmyndigheten. Yttrandet bifogas.

Inställning

Jag bestrider ändring av hovrätts dom. Enligt min mening finns det inte skäl att meddela prövningstillstånd i målet.

Bakgrund

Ekobrottsmyndigheten har i sitt yttrande redogjort för åtalet, underrättsdomarna och REs överklagande. Jag får i dessa delar hänvisa till yttrandet med följande tillägg.

I den skiljaktiga meningen i hovrätten uttalas att till bilden hör att åklagaren vid delgivningstidpunkten – liksom i tingsrätten – hävdade att gärningen skulle rubriceras som försvårande av skattekontroll, grovt brott, och att det med en sådan brottsrubricering är en tioårig frist för åtalspreskription. För att ge en fullständig bild bör i detta sammanhang tilläggas att åklagaren i sin stämningsansökan beträffande frågan om preskription noterade att för det fall brottet skulle komma att bedömas såsom brott av normalgraden åberopades att beslut om revision fattats den 14 september 2012 och att RE den 30 juni 2017 (enligt en separat av skattebrottsenheten upprättad tjänsteanteckning) erhållit del av åtal. Därvid hänvisades till 14 § skattebrottslagen.

I Ekobrottsmyndighetens yttrande redovisas ett hovrätts- och tre tingsrättsavgöranden. Jag vill här i förtydligande syfte tillägga att åklagaren i målen från

Stockholms och Attunda tingsrätt upprättat särskilda underrättelser i vilka hänvisas till 14 § andra stycket brottsbalken och det anges att underrättelsen medför att preskriptionsavbrott sker. Vidare framgår att respektive misstänkt mottagit en kopia av underrättelsen.

I hovrättsmålet hölls ett förhör med den misstänkte den 28 maj 2015. Av förhørsprotokollet framgår att den misstänkte vid förhöret underrättades om brottsmisstanke enligt en preliminär gärningsbeskrivning. Vidare framgår att förhöret nedtecknades sammanfattningsvis löpande i samband med förhöret, att det under förhöret gjordes en paus på tio minuter för genomläsning och att den misstänkte läst igenom och godkänt förhöret.

I målet från Norrköpings tingsrätt hölls ett förhör med den misstänkte den 26 januari 2018. Av förhørsprotokollet framgår att den misstänkte vid förhöret underrättades om brottsmisstanke, varvid en gärningsbeskrivning angavs. Vidare noteras att den misstänkte den 7 februari 2018 godkänt förhöret utan ändringar.

Slutligen bör nämnas att åklagare alltid är förundersökningsledare i de mål som handläggs vid Ekobrottsmyndigheten.

Grunder

Den rättsliga regleringen

Utöver det som tas upp i Ekobrottsmyndighetens yttrande vill jag redovisa följande.

Bestämmelsen i 14 § andra stycket skattebrottslagen (1971:69) tillkom i mitten av 1980-talet. I propositionen uttalades att det straffrättsliga sanktionssystemet är det yttersta medlet i kampen mot skatte- och avgiftsundandragandet och att det därför måste ställas höga krav på att lagföringen är effektiv. Det hade i detta avseende visat sig finnas klara brister på skattebrottsområdet. Uppmärksamheten hade särskilt riktats mot det förhållandet att misstänka skattebrottslingar kunde bli fria från ansvar för brott genom att lämna landet under en ganska kort tid. Orsakerna till att systemet inte fungerade tillfredsställande på skatteområdet konstaterades vara att skattebrotten intog en särställning i processuellt hänseende, vilket medförde att brotten inte sällan hann preskriberas innan lagföring kunde ske. Trots att det hade vidtagits lagstiftningsåtgärder för att påskynda handläggningen av skattebrottmålet ansågs det stå klart att åtgärderna inte var tillräckliga för att undanröja bristerna i fråga om lagföringen. De speciella förhållanden som kännetecknade skattebrotten skulle alltså komma att lämna stort utrymme för den misstänkte att på förundersökningsstadiet, sabotera utredningen eller hålla sig undan så att åtal inte hann delges inom preskriptionstiden. Departementschefen ansåg att det krävdes en särreglering av åtalspreskription vid skattebrott för att kunna råda bot på de rådande missför-

hållandena. Syftet med den nya bestämmelsen var att minska möjligheterna för en misstänkt att komma undan lagföring för brottet (se prop. 1984/85:47 s. 1 och 22 f.).

I propositionen till 14 § andra stycket skattebrottslagen konstaterades att frågan om att införa andra preskriptionshindrande åtgärder än häktning och delgivning av åtal inte var ny, utan tidigare hade övervägts av lagstiftaren. Sålunda hade processlagberedningen i betänkandena SOU 1944:9 och 10 föreslagit att preskription skulle avbrytas när åtgärd för brottets beivrande vidtagits. En sådan åtgärd skulle anses vara vidtagen då den misstänkte vid förundersökning som lett till allmänt åtal underrättats om den mot honom riktade misstanken. Bakgrunden till beredningens förslag var att allmänt åtal enligt den nya rättegångsbalken skulle föregås av en förundersökning som var så fullständig att målet kunde avgöras vid en huvudförhandling. Processlagsberedningen menade att brottmålsförfarandet från preskriptionssynpunkt fick anses inlett redan genom förundersökningen. Med hänsyn därtill var det enligt beredningen inte följdriktigt att låta preskriptionen avbrytas först genom åtalet. Processlagsberedningens förslag togs oförändrat upp i prop. 1946:329. Saken behandlades sedan av första lagutskottet, som förordade att de dittillsvarande principerna för preskriptionens avbrytande skulle bibehållas. Utskottet underströk betydelsen av att reglerna om åtalspreskription är klara och enkla i tillämpningen och att företräde otvivelaktigt måste ges åt ett system där preskription bryts genom åtal framför ett där den avgörande tidpunkten är när den misstänkte underrättas om misstanken för ett brott. Utskottet anförde vidare att det måste beaktas att det i propositionen föreslagna systemet skulle komma att medföra en förlängning av preskriptionstiderna vilket det saknades anledning till (1LU 1946:59). Riksdagen godkände lagutskottets utlåtande (se a. prop. s. 24 f.).

Frågan om till vilka åtgärder preskriptionstidens avbrytande skulle knytas övervägdes även under förarbetena till brottsbalken. Strafflagberedningen anförde i sitt slutbetänkande (SOU 1956:55 s. 367 ff.) att preskription borde hindras på ett tidigare stadium än det då den misstänkte delges åtalet. Beredningen anslöt sig till den mening som företrätts av processlagberedningen, sålunda att preskription skulle hindras när den misstänkte vid förundersökning som lett till allmänt åtal fick del av misstanken om brott. I propositionen med förslag till brottsbalk (prop. 1962:10, s. C 408 ff.) anförde departementschefen emellertid att det enligt hans uppfattning inte förelåg tillräcklig anledning att generellt bryta med det system som riksdagen antagit år 1946. En övergång till den ordning som strafflagberedningen förordat skulle, enligt departementschefen, i många fall komma att innebära en betydande förlängning av preskriptionstiderna och medföra risk för vissa komplikationer, bl.a. torde oklarhet lätt kunna uppkomma huruvida delgiven misstanke har avsett den gärning för vilken åtal väckts. Departementschefen ansåg dock att den rådande ordningen innebar särskilda problem vid brott mot skattestrafflagen varför brotten mot skattestrafflagen borde göras till föremål för en särskild reglering såvitt avser pre-

skription. Första lagutskottet (1LU 1962:42 s. 87) anslöt sig till departementschefens synpunkter. Riksdagen följde utskottet (se a. prop. s. 25 f.).

Som Ekobrottsmyndigheten uttalar framhålls i propositionen till 14 § andra stycket skattebrottslagen att det är viktigt att reglerna om åtalspreskription är klara och enkla att tillämpa. Såväl den misstänkte som de berörda myndigheterna ska utan större svårighet kunna avgöra om preskriptionstiden har upphört att löpa. Preskriptionshindret borde därför knytas till en omständighet som är lätt att tidsbestämma. Stort avseende borde fästas vid synpunkten att den misstänkte ska få vetskap om att preskriptionstiden för brottet har upphört att löpa. Detta angavs uppnås genom att underrättelsen om brottsmisstanke delges den misstänkte personligen (se a. prop. s. 29 och 31).

I specialmotiveringen uttalades att den skriftliga underrättelsen ska utfärdas av åklagare och ange de omständigheter som utgör grund för misstanken om brott. Bestämmelsen angavs ställa krav på att grunden för misstanken individualiseras, eftersom den preskriptionshindrande verkan av delgivningen av brottsmisstanken är begränsad till brottet, dvs. den konkreta gärning som den misstänkte enligt åklagarens beskrivning begått. Någon fullständig gärningsidentitet mellan den skriftliga underrättelsen och den stämningsansökan som sedermera ges in till domstolen behöver dock inte föreligga. En justering av gärningsbeskrivningen som inte går utöver vad som enligt 45 kap. 5 § rättegångsbalken anses tillåtet i fråga om åtal bör nämligen få göras (se a. prop. s. 47).

I Justitieutskottets betänkande i det aktuella lagstiftningsärendet uttalades att det var uppenbart att det fanns behov av en möjlighet att, trots att varken häktning eller åtal är aktuellt vid den tidpunkten, kunna hindra att ett skattebrott preskriberas. Vidare konstaterades att både processlagsberedningen och strafflagsberedningen tidigare hade lagt fram närbesläktade förslag, dock utan att någon lagstiftning kommit till stånd. Enligt Justitieutskottet hade de olägenheter som vidlått de äldre förslagen undanröjts i det nya lagförslaget. Utskottet fortsatte enligt följande (se JuU 1984/85:14 s. 26).

Förslagets utformning vad gäller ordningen för delgivningen av misstanke innebär att ingen tvekan kommer att föreligga beträffande tidpunkten för preskriptionsavbrottet. Inte heller i fråga om den misstänkta gärningens omfattning kommer enligt utskottets mening någon oklarhet att råda. Underrättelsen skall ange de omständigheter som ligger till grund för misstanken. Som departementschefen framhåller måste uppgifterna om gärningen anges noggrant. Vid ett kommande åtal är åklagaren i princip bunden till den gärningsbeskrivning som han uttryckt i underrättelsen om brottsmisstanke. Det krav på fullständig överensstämmelse mellan å ena sidan beskrivningen av den gärning som misstanken avser och å andra sidan beskrivningen av den åtalade gärningen som förs fram i motion 152 kan utskottet emellertid inte ansluta sig till. Enligt utskottets uppfattning bör det vara tillåtet att göra en sådan justering av gärningsbeskrivningen som inte går utöver vad som får ske enligt 45 kap. 5 § tredje stycket rättegångsbalken i fråga om åtal. Ett strängare krav på gärningsidentitet för de aktuella situationerna är enligt utskottets mening varken rimligt eller lämpligt.

Vad gäller frågan om delgivning kan nämnas att Högsta domstolen i NJA 2013 s. 364 konstaterade att enligt 18 § första stycket delgivningslagen (2010:1932) har delgivning skett genom att den som söks för delgivning själv har mottagit handlingen. Enligt Högsta domstolen gäller detta oavsett på vilket sätt handlingen har kommit den sökta till handa. Det ska framgå att personen har mottagit handlingen, men det ställs inte något krav på att det ska ske på något visst sätt. Prövningen av om handlingen har tagits emot ska göras på grundval av en helhetsbedömning av den föreliggande utredningen. I fråga om vanlig delgivning av stämning i brottmål krävs enligt Högsta domstolen att det är tillförlitligen utrett att den tilltalade har tagit emot handlingen.

Av 23 kap. 20 § rättegångsbalken följer att då förundersökningen avslutas, ska beslut meddelas, huruvida åtal ska väckas. I kommentaren till rättegångsbalken uttalas att med åklagarens beslut i åtalsfrågan ska förundersökningen vara avslutad (se Fitger m.fl., Rättegångsbalken [version 1 oktober 2019, Zeteo], kommentaren till 23 kap 20 §). Thomas Bring m.fl. uttalar att med rättegångsbalkens terminologi kan en förundersökning upphöra på två sätt; genom nedläggande eller avslutande. Vidare uttalas att i de fall slutdelgivning enligt 23 kap. 18 a § rättegångsbalken skett ska utredningen läggas till grund för ett åtalsbeslut. Detta kan antingen vara positivt och innebära att den misstänkte lagförs, dvs. åtal väcks eller strafföreläggande utfärdas, eller negativt och innebära att förundersökningen avslutas utan åtgärd. I de fall slutdelgivning inte skett kan istället förundersökningen läggas ned (se Bring, Thomas / Diesen, Christian / Andersson, Simon, Förundersökning, 5 uppl., 2019, s. 502 och 517). I Lexinos kommentar till rättegångsbalken uttalar Gunnel Lindberg att 20 kap. 20 § reglerar förfarandet när en förundersökning avslutas. Vidare uttalas att tidpunkten för när en förundersökning ska anses vara avslutad inte är författningsreglerad. I praxis anses den infalla när den misstänkte har delgetts utredningen enligt 23 kap. 18 a § rättegångsbalken och någon ytterligare utredning inte behöver göras (Rättegångsbalk [1942:740] Lexino 2019-09-01, kommentaren till 20 kap. 1 § under rubriken 1. Inledning).

Enligt 20 kap. 7 § rättegångsbalken får åklagare besluta att underlåta åtal för brott (åtalsunderlåtelse) under förutsättning att något väsentligt allmänt eller enskilt intresse ej åsidosätts. Av 23 kap. 4 a § rättegångsbalken framgår att en förundersökning får läggas ned bl.a. om det kan antas att åtal för brottet inte skulle komma att ske till följd av bestämmelser om åtalsunderlåtelse i 20 kap. och något väsentligt allmänt eller enskilt intresse inte åsidosätts genom att förundersökningen läggs ned. Riksåklagaren har utfärdat riktlinjer om förundersökningsbegränsning och åtalsunderlåtelse (RÅR 2008:2). I riktlinjerna konstateras att ett beslut om åtalsunderlåtelse är en sakerförklaring, dvs. ett konstaterande från åklagarens sida att den misstänkte har begått det aktuella brottet. Det krävs därför att klarhet råder i skuldfrågan för ett beslut om åtalsunderlåtelse. Något sådant krav på klarlagd skuld finns inte för ett beslut om förundersök-

ningsbegränsning. Det praktiska utrymmet för förundersökningsbegränsning är därför väsentligt större än utrymmet för åtalsunderlåtelse. Vidare konstateras att enligt ett uttalande från Riksåklagaren år 1985 ska en förundersökning anses slutförd när utredningen har slutdelgivits enligt 23 kap. 18 a § rättegångsbalken. En utredning som slutdelgivits men där det brister i åtalsförutsättningarna ska således skrivas av med ett s.k. negativt åtalsbeslut, inte med ett beslut att lägga ned förundersökningen. Enligt riktlinjerna har denna ordning goda skäl för sig och är också praktiskt lämplig för de flesta fall. Som skiljelinje mellan beslut om förundersökningsbegränsning och beslut om åtalsunderlåtelse ansågs dock slutdelgivningen mindre lämplig. Om ett slutdelgivet förundersökningsprotokoll inte ger underlag för ett beslut om åtalsunderlåtelse (därför att skuldfrågan inte är klar), men förhållandena i övrigt motiverar ett beslut om förundersökningsbegränsning, bör åklagaren avsluta brottsmisstanken med ett omedelbart beslut att lägga ned förundersökningen. Enligt riktlinjerna är det, inte minst från den misstänktes perspektiv inte rimligt att åtal ska behöva väckas av formella skäl på grund av att slutdelgivning har skett.

Min bedömning

Även när det gäller grunderna för min inställning i målet kan jag till stor del ansluta mig till vad Ekobrottsmyndigheten anför i sitt yttrande. Jag vill dock göra några tillägg och sammanfatta min inställning enligt följande.

Som framgått i det föregående var syftet med införandet av den särskilda preskriptionsbrytande bestämmelsen i 14 § andra stycket skattebrottslagen att minska möjligheterna för en misstänkt att komma undan lagföring för brottet. Tidigare hade såväl processlagsberedningen som strafflagsberedningen lagt fram förslag om att underrättelse om misstanke om brott skulle föras in i rättegångsbalken som en ny generellt tillämplig preskriptionsbrytande åtgärd. Någon lagstiftning kom dock inte till stånd vilket främst motiverades med betydelsen av att reglerna om åtalspreskription är klara och enkla att tillämpa. Det ansågs viktigt att det klart går att fastställa vid vilken tidpunkt preskriptionen bryts och att det inte finns någon oklarhet beträffande om en delgiven misstanke avsett den gärning för vilken åtal väckts.

I förarbetena till 14 § andra stycket skattebrottslagen uttalades att de olägenheter som fanns med de äldre förslagen hade undanröjts i det nya lagförslaget. I och med att underrättelsen om brottsmisstanke ska delges den misstänkte personligen kan såväl den misstänkte som de berörda myndigheterna utan större svårighet avgöra om preskriptionstiden har upphört att löpa. Preskriptionshindret är således knutet till en omständighet som är lätt att tidsbestämma. Eftersom underrättelsen ska ange de omständigheter som ligger till grund för misstanken kommer det inte heller att råda någon oklarhet beträffande gärningens omfattning.

I likhet med Ekobrottsmyndigheten anser jag att RE inom preskriptionstiden har delgetts underrättelse om att han är skäligen misstänkt för det brott han senare åtalats för. I målet är tillförlitligen utrett att RE mottagit det färdigställda förundersökningsprotokollet. I förundersökningsprotokollet ingick protokollet från det förhör vid vilket RE underrättades om misstanke avseende försvårande av skattekontroll, varvid en preliminär gärningsbeskrivning angavs. Den precisering av gärningsbeskrivningen som sedan skett i stämningensansökan när åtal väcktes utgör tveklöst en sådan justering av åtalet som är tillåten enligt 45 kap. 5 § tredje stycket rättegångsbalken. Underrättelsen har utfärdats av åklagaren. Åklagarens namn har också noterats på första sidan av förundersökningsprotokollet under rubriken ”Undersökningsledare”, även om någon tjänstetitel inte angivits.

I den skiljaktiga meningen i hovrätten uttalas att lagstiftningen får anses bygga på tanken att en ”särskild” skriftlig underrättelse till den misstänkte ska användas när han eller hon delges brottsmisstanken. Vidare uttalas att delgivningen av förundersökningsprotokollet såvitt framgår inte syftade till att delge RE en sådan underrättelse som avses i 14 § andra stycket skattebrottslagen.

I likhet med Ekobrottsmyndigheten anser jag att det visserligen är bra om åklagaren utfärdar och undertecknar, en särskild, i preskriptionsbrytande syfte, upprättad handling, men något krav på detta följer inte av bestämmelsens ordalydelse. Vad som ska delges den misstänkte är en underrättelse om att han eller hon är skäligen misstänkt för brottet. I förarbetena har understrukits vikten av att reglerna om åtalspreskription är klara och enkla att tillämpa. Därvid uttalades att genom att underrättelsen om brottsmisstanke ska delges den misstänkte personligen kan såväl den misstänkte som de berörda myndigheterna utan större svårighet avgöra om preskriptionstiden har upphört att löpa. Det ansågs viktigt att den misstänkte ska få vetskap om att preskriptionstiden för brottet har upphört att löpa. Dessa uttalanden kan enligt min mening inte tas till intäkt för att det, för att bestämmelsen ska kunna tillämpas, krävs att det är fråga om en särskilt upprättad handling av vilken direkt framgår att den har preskriptionsbrytande effekt. Om detta hade varit lagstiftarens avsikt hade det inte inneburit några särskilda svårigheter att utforma bestämmelsen på ett sådant sätt att detta framgick. I stället knöts den preskriptionsbrytande verkan till en skriftlig underrättelse av brottsmisstanke som delges den misstänkte personligen, vilket innebär att det är lätt att i efterhand avgöra när preskriptionstiden har upphört att löpa. Detta är för övrigt helt i linje med hur de allmänna preskriptionsreglerna i rättegångsbalken är konstruerade.

Som framgår av Ekobrottsmyndighetens yttrande finns det i doktrinen företrädare för uppfattningen att underrättelsen om brottsmisstanke ska vara undertecknad av åklagaren. Enligt 14 § andra stycket skattebrottslagen ska underrättelsen ha utfärdats av åklagaren. En tillämpning av bestämmelsen enligt dess ordalydelse kan enligt min mening inte anses innefatta ett krav på underteck-

nande. Därtill delar jag Ekobrottsmyndighetens uppfattning att det, med hänsyn till att kommunikationen inom rättsväsendet alltmer sker elektroniskt, vore otidsenligt att kräva att de nu aktuella underrättelserna ska undertecknas av åklagaren.

Enligt 14 § andra stycket skattebrottslagen ska underrättelsen om brottsmisstanke ha skett under en förundersökning som sedermera lett till ett åtal mot den misstänkte för brottet. I det nu aktuella fallet har RE delgetts underrättelsen om brottsmisstanke i och med att han mottagit det färdigställda förundersökningsprotokollet. Av förundersökningsprotokollets första sida framgår att RE vid det andra och sista förhöret som hölls den 10 mars 2017 underrättats om utredningen enligt 23 kap. 18 § (numera 23 kap. 18 a §) rättegångsbalken och att synpunkter eller begäran om ytterligare utredning skulle ha inkommit senast den 20 juni 2017. Av Ekobrottsmyndighetens yttrande framgår att förundersökningsprotokollet slutredovisades till åklagaren från Skatteverket den 26 juni 2017 och att RE mottagit protokollet senast den 30 juni 2017. Åtal väcktes sedan den 16 november 2017.

Som framgått i det föregående framgår av 23 kap. 20 § rättegångsbalken att då förundersökningen avslutas, ska beslut meddelas, huruvida åtal ska väckas. Tidpunkten för när en förundersökning ska anses vara avslutad är däremot inte författningsreglerad. Åklagaren fattar inget formellt beslut om att förundersökningen avslutas. Efter att slutdelgivning har skett och förundersökningsprotokollet färdigställts tar åklagaren ställning till om åtal ska väckas. Om åklagaren vid sin genomgång av förundersökningsprotokollet finner att utredningen behöver kompletteras för att beslut ska kunna fattas i åtalsfrågan finns det självfallet inget som hindrar detta. Frågan om avslutande av förundersökning har främst uppmärksamats när det gäller tillämpningen av reglerna om förundersökningsbegränsning och åtalsunderlåtelse. Skiljelinjen mellan dessa båda institut ansågs tidigare gå vid den tidpunkt när slutdelgivning skett. Fram till denna tidpunkt ansågs det vara möjligt att besluta om förundersökningsbegränsning. Riksåklagaren har numera gått ifrån den tolkningen och anser det möjligt att, om övriga förutsättningar är uppfyllda, besluta om förundersökningsbegränsning, dvs. lägga ned förundersökningen, även om slutdelgivning skett.

Mot bakgrund av det sagda anser jag att RE har underrättats om brottsmisstanke under den förundersökning som sedermera lett till åtal. För övrigt får det sätt på vilket paragrafen utformats, sammantaget med dess funktion och syfte, anses visa att det väsentliga är att underrättelsen skett före åtalet, det har knappast föresvävat lagstiftaren att det skulle kunna finnas någon tidsperiod mellan förundersökningen och åtalet.

Sammanfattningsvis anser jag att preskriptionsavbrott skett enligt 14 § andra stycket skattebrottslagen. Hovrättens dom bör därför fastställas.

Processuella frågor

Frågan om prövningstillstånd

Prövningstillstånd får enligt 54 kap. 10 § första stycket 1 rättegångsbalken meddelas om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen (prejudikatdispens). För att bevilja prövning enligt denna punkt krävs alltså att ett avgörande av Högsta domstolen blir av generell betydelse för bedömningen av framtida mål som innehåller liknande frågeställningar. Den enskildes intresse av att få till stånd en överprövning kan sålunda enligt motiven inte föranleda dispens på denna grund (se Fitger m.fl., Rättegångsbalken [version 1 oktober 2019, JUNO], kommentaren till 54 kap 10 §).

Högsta domstolen har inte tidigare prövat frågan om hur bestämmelsen om preskriptionsavbrott i 14 § andra stycket skattebrottslagen ska tillämpas. Som framgått i det föregående anser jag att hovrättens tolkning klart rymms inom bestämmelsens ordalydelse. De redovisade uttalandena i förarbetena till bestämmelsen och i praxis besvarar emellertid inte uttryckligen hur en situation som den i målet ska bedömas. En av hovrättens ledamöter var också skiljaktig och ansåg att det fick anses som så oklart vad som gällde att åtalet borde ogillas på grund av preskription. Dessa omständigheter skulle kunna anses tala för att Högsta domstolen ska meddela prövningstillstånd.

Mot detta ska ställas att bestämmelsen tillkom för cirka 35 år sedan och inte har ändrats sedan dess. Under dessa år har bestämmelsen som nämnts inte aktualiserats i Högsta domstolen och det finns inte heller några refererade hovrättsavgöranden. Detta indikerar att bestämmelsen knappast kan ha inneburit några påtagliga problem i rättstillämpningen. Ekobrottsmyndigheten har redovisat fyra underrättsavgöranden. I två av tingsrättsavgörandena har det varit fråga om särskilt upprättade underrättelser i vilka hänvisas till 14 § andra stycket brottsbalken. I hovrättsavgörandet och ett av tingsrättsavgörandena påminner omständigheterna däremot mer om omständigheterna i det nu aktuella målet. I båda dessa fall har den misstänkte underrättats om brottsmisstanke vid förhör enligt en upprättad gärningsbeskrivning. Den misstänkte synes sedan ha tagit del av utskriften av förhören och godkänt dessa. Både hovrätten och tingsrätten har, med tillämpning av 14 § andra stycket skattebrottslagen, ansett att preskriptionsavbrott skett. Avgörandena får sägas ligga i linje med vad hovrätten kommit fram till i målet mot RE.

Av Ekobrottsmyndighetens redovisning torde framgå att 14 § andra stycket skattebrottslagen tillämpas förhållandevis sällan. Myndigheten har inte funnit något annat fall där preskriptionsavbrott skett genom delgivning av det slutdelgivna förundersökningsprotokollet. I yttrandet uttalas att myndigheten inte har några generella riktlinjer när det gäller hur denna typ av underrättelser ska genomföras och att detta kan medföra en handläggning som i viss mån skiljer sig åt mellan åklagare. Från Ekobrottsmyndigheten har nu inhämtats att de med

anledning av det nu aktuella överklagandet till Högsta domstolen kommer att gå ut med information till åklagarna och överväga vilka övriga åtgärder som kan behöva vidtas. Myndigheten kommer vidare att bevaka utvecklingen av domstolspraxis vad gäller tillämpningen av bestämmelsen.

Sammanfattningsvis anser jag att hovrättens tolkning inte strider mot den aktuella bestämmelsens ordalydelse. Bestämmelsen har funnits i cirka 35 år utan några synbara tillämpningsproblem. Den tillämpas över huvud taget sällan och Ekobrottsmyndigheten har inte funnit något annat avgörande där preskriptionsavbrott skett genom delgivning av det slutdelgivna förundersökningsprotokollet. I det enda hovrättsavgörande som identifierats där omständigheterna påminner om de i målet har hovrätten funnit att preskriptionsavbrott skett. Det finns inget känt underrättsavgörande som kan sägas gå i motsatt riktning. Ekobrottsmyndigheten, som handlägger samtliga mål om brott mot skattebrottslagen, har uppmärksammat de frågor som det nu aktuella överklagandet väcker. Mot bakgrund av det sagda anser jag att en prövning av REs överklagande inte skulle vara av vikt för ledning av rättstillämpningen.

Jag avstyrker prövningstillstånd.

Bevisning m.m.

Jag ber att få återkomma med bevisuppgift och synpunkter på målets fortsatta handläggning för det fall Högsta domstolen skulle komma att meddela prövningstillstånd.

Katarina Johansson Welin

Lars Persson

Kopia till:

Ekobrottsmyndigheten, Huvudkontoret, Rättsenheten (EBM2019-881)
Ekobrottsmyndigheten, Andra ekobrottskammaren i Stockholm (EB-4526-14)